

# Стазе

На почетку свих стаза и путева, у основи саме мисли о њима, стоји оштро и неизбрисиво урезана стаза којом сам први пут слободно проходао.

То је било у Вишеграду, на тврдим, неправилним, као изглоданим путевима, где је све суво и чемерно, без лепоте, без радости, без наде на радост, без права на наду, где неки горак залагај, који човек никад није појео, поиграва у грлу са сваким кораком, где жега и ветар и снег и киша једу земљу и семе у земљи, а све што ипак никне и роди се, жигошу и савију и погну толико да би га, кад би могли, побили другим крајем у земљу, само да га врате у безобличје и таму из које се отело и никло.

То су безбројне стазе које као конци и гајтани ша-рају брда и падине око вароши, увиру у бели друм или нестају поред воде и у зеленим врбацама. Нагон људи и животиња нацртао је те путеве а нужда их угазила. Ту се тешко и полази и иде и враћа. Ту се седи на камену и заклања под дрветом, на суву месту или у оскудну хладу, ради одмора, ради молитве или сељачког пребрајања пазара. На тим стазама које ветар мете и киша пере а сунце окужује и раскужује, на којима се срета само измучена стока и људи ћутљиви, тврда цица, ту сам ја засновао своју мисао о богатству и лепоти света. Ту сам, неук и слаб и празних руку, био срећан опојном срећом до несвести, срећан од свега онога чега ту нема, не може да буде и никад неће бити.

И на свима друмовима и путевима којима сам доцније у животу прошао, живео сам само од те убоге среће, од своје вишеградске мисли о богатству и лепоти створеног света. Јер, испод свих друмова земље стално је текла само за мене видљива и осетна оштра вишеградска стаза, од дана кад сам је напустио па до данас. У ствари, по њој сам ја одмеравао свој корак и подешавао ход. Целог века ме није напуштала.

У тренуцима кад ме замарао и тровао свет у ком сам по злу случају живео и чудом се одржавао у животу, кад се мрачио видик и колебао правац, ја сам тада побожно простирао преда се, као верник молит-